

Handläggare
Linus Olsson
Telefon: 0850809312

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd
2020-02-13

Miljöprogram 2020-2023 för Stockholms stad

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Norrmalms stadsdelsnämnd har beretts möjlighet att yttra sig över kommunstyrelsens remiss av Miljöprogram 2020-2030. Av framtaget förslag ska Stockholm vara världsledande och inta rollen som en internationell förebild i det globala miljö- och klimatarbetet. *Miljöprogram 2020-2023* är stadens tionde i ordningen. I arbetet med att ta fram programmet har ett antal riktninggivare formulerats baserade på en genomförd förstudie och löpande uppföljning av innevarande miljöprogram. Stadens ledande position inom hållbar utveckling ska kunna befästas, och Agenda 2030, Paris-avtalet och EU:s ramverk har vägts in i programmet.

Förslaget till *Miljöprogram 2020-2023* fokuserar på de största miljöutmaningarna för perioden. De områden som har störst utmaningar är hållbar energianvändning, transporter, klimatanpassning, kemikalieutsläpp, god vattenstatus, biologisk mångfald samt resurseffektiva kretslopp.

Förvaltningen tycker det är bra med den tydliga kopplingen till Agenda 2030, de nationella miljömålen samt EU:s miljömål för varje etappmål i programmet.

Bakgrund

Stockholm blev Europas första miljöhuvudstad 2010 tack vare ett långt och framgångsrikt miljöarbete som präglats av tidiga satsningar på fjärrvärme och en väl utbyggd kollektivtrafik. Redan 1976 antog staden sitt första heltäckande miljöprogram. Efter detta har en rad program tagits fram med fortsatt höga ambitioner och nya utmaningar.

Av kommunfullmäktiges budget för 2019 framgår att *Stockholms stads miljöprogram 2016-2019* (dnr 303-1200/2014) och *Strategi för ett fossilbränslefrött Stockholm 2040* (dnr 134-175/2015), ska revideras under 2019 i samarbete med berörda nämnder och

bolagsstyrelser. Vidare framgår att Stockholm ska vara världsledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatarbetet, där staden intar rollen som en internationell förebild i det globala miljö- och klimatarbetet. Arbetet för miljö och klimat ska göra tydliga avtryck inom alla områden och stadens egna verksamheter ska gå före för att visa vägen i arbetet för en klimatsmart och hållbar stad. I uppdraget ingår även att ta fram en koldioxidbudget med kvarvarande utsläpp enligt Parisavtalet och att utreda hur staden kan bli en klimatpositiv stad 2040.

Stadsledningskontoret lät hösten 2018 genomföra en extern granskning med utvärdering av styrningen inom miljö- och klimatområdet samt en översiktlig omvärldsanalys vilket legat till grund för arbetet med att ta fram nya styrdokument inom miljö- och klimatområdet. Den systematiska uppföljningen av innevarande miljöprogram har även utgjort en grund för arbetet. Den löpande uppföljningen visar att Stockholm har en god miljö men att utmaningar återstår bland annat inom sektorerna energi, transport, avfall och klimatanpassning.

Följande utgångspunkter har tjänat som riktningsgivare för arbetet att utarbeta ett förslag till nytt *Miljöprogram 2020-2023*:

- Städer har en nyckelposition i miljö- och klimatarbetet och Stockholm har i samband med framtagande av reviderade styrdokument inom området möjlighet att befästa en ledande position vad gäller hållbar utveckling.
- Framtagande av förslag till nytt *Miljöprogram 2020-2023* och revideringen av *Strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040* har skett i en gemensam process med syftet att synkronisera dokumenten och öka tydligheten.
- Hierarkin mellan dokumenten inom klimat- och miljöområdet ska bli tydligare och konkretiseringen av åtgärder föreslås ske i handlingsplaner. *Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040* föreslås benämnas *Klimathandlingsplan 2020-2023 - För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040*.
- Agenda 2030, Paris-avtalet och EU:s ramverk har vägts in i programmet liksom utvecklingen av de nationella miljömålen i Sverige.
- Kopplingen till nationella mål och Agenda 2030s 17 globala mål för hållbarhet har tydliggjorts. Som vägval för ökad tydlighet mot nationella mål har ”fossilbränslefritt” ersatts med ”fossilfritt” och ”klimatneutralt” uttrycks som ”inga nettoutsläpp”.
- En utvecklad intern samverkan över nämnds- och bolagsgränser bedöms som viktig för effektivare genomförande och uppföljning liksom en bred samverkan

med andra samhällsaktörer som näringsliv, akademi, statliga och kommunala aktörer i regionen, civilsamhälle och inte minst invånare och besökare.

- Miljöprogrammet ska vara fortsatt integrerat i ILS (Stadens system för integrerad ledning och styrning av verksamhet och ekonomi).

Förslag till nytt *Miljöprogram 2020-2023* är stadens tionde i ordningen. Uppdraget att revidera *Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040* hanteras formellt i särskild ordning parallellt med beredningen av detta ärende.

Programmet har tagits fram av brett sammansatta grupper från olika delar av Stockholms stad under ledning av kommunstyrelsen. I arbetet har representanter från exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Stockholms Stadshus AB, Stockholm Business Region AB, Stockholms Hamnar AB, Stockholm Vatten och Avfall AB; AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder och Stockholm Exergi stått för expertkunskap inom olika fokusområden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av socialtjänstavdelningen i samråd med parkmiljöavdelningen.

Ärendet

Stockholm ska vara världsledande och inta rollen som en internationell förebild i det globala miljö- och klimatarbetet. Arbetet för miljö och klimat ska göra tydliga avtryck och stadens egna verksamheter ska gå före för att visa vägen i arbetet för en klimatsmart och hållbar stad.

Förslaget till nytt *Miljöprogram 2020-2023* fokuserar på de största miljöutmaningarna för perioden. De områden som utifrån uppföljning och övrig rapportering har störst utmaningar är hållbar energianvändning, transporter, klimatanpassning, kemikalieutsläpp, god vattenstatus, biologisk mångfald samt resurseffektiva kretslopp. Utsläppen av växthusgaser minskar inte, globalt och nationellt, i den omfattning som krävs och klimatfrågan dominerar miljöarbetet i allt högre grad. I förslag till nytt miljöprogram föreslås därför höjda ambitioner för klimatarbetet, dels med en högre målsättning för utsläppsminskning, dels genom att ta in åtgärder som syftar till att minska konsumtionens klimatpåverkan. Staden är en stor upphandlande myndighet som kan gå före och vara ett gott exempel och inspirera omvärlden.

Staden kommer inte uppnå miljömålen av egen kraft utan arbetet behöver ske i nära samverkan med omvärlden och genom teknikutveckling. Programmet har därför utformats på ett sätt som ska stimulera och stärka samverkan, innovation och kommunikation. Näringslivets roll i miljöarbetet tydliggörs och former för samverkan behöver utvecklas.

Förslag till nytt miljöprogram för 2020-2023 formulerar mål inom de områden där utmaningarna för Stockholm bedömts som störst så som klimatpåverkan, klimatanpassning, resurshushållning och cirkulärekonomi, biologisk mångfald, samt skadliga utsläpp och emissioner. Inom dessa områden formuleras mål för den egna organisationen och för stadens geografiska område, dels utifrån stadens långsiktiga ambitioner som mål på längre sikt och dels som etappmål för programperioden med förväntat resultat vid utgången av år 2023.

I programförslaget beskrivs genomförande och uppföljning från olika perspektiv med exempel på åtgärder och ansvarsfördelning, liksom hur intern och extern samverkan, innovation, inköpsprocessen och kommunikationsarbetet kan bidra till snabbare måluppfyllelse.

Konsumtionsperspektivet belyses inom olika målområden för att peka ut hur staden når ökad kunskap om konsumtionens betydelse för minskad miljöpåverkan.

Programmet är strukturerat utifrån de högst prioriterade målen för Stockholms miljö på lång sikt, det vill säga fram till 2030 eller längre:

- Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- En fossilfri organisation 2030
- Ett klimatanpassat Stockholm
- Ett resurssmart Stockholm
- Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem
- Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö
- Ett giftfritt Stockholm

Dessa mål med en prioriterad inriktning på lång sikt omfattar var för sig ett antal etappmål för programperioden 2020-2023.

Sammantaget lägger miljöprogrammet fast sju prioriterade mål för Stockholms livsmiljö, 16 etappmål och förslag på indikatorer. Denna precisering av målen på lång och kort sikt ska ge en tydlig bild av hur staden säkerställer en ekologisk långsiktigt hållbar utveckling. I programmets målbeskrivningar tydliggörs hur

respektive mål bidrar till de nationella miljömålen och de globala målen enligt Agenda 2030. Förutom tydliga exempel på konkreta åtgärder för måluppfyllelse beskrivs även de handlingsplaner eller motsvarande som finns med relevans för respektive mål och vars åtgärder bidrar till måluppfyllelse.

Respektive nämnd ska utifrån Miljöprogrammet och Klimathandlingsplanen formulera en miljö- och klimathandlingsplan för verksamheten vid sidan av verksamhetsplanen. Här kan respektive nämnds och bolagsstyrelsens arbete detaljeras utifrån de övergripande inriktningarna.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen framför följande:

Generellt

- Samtliga nämnder som har ansvar för ett etappmål bör följas upp med kvantifierbara indikatorer för vad som ska uppnås inom området. Annars finns det en risk för att arbetet med den aktuella frågan inte blir av.
- Då miljöfrågor ofta är komplexa och kräver kunskap inom miljöområdet, som inte alltid finns inom varje förvaltning, är det önskvärd att miljöförvaltningen konkretiserar programmet till tydliga verktyg och aktiviteter som de olika förvaltningarna kan arbeta med.
- Det är bra med den tydliga kopplingen till Agenda 2030, de nationella miljömålen samt EUs miljömål för varje etappmål i programmet.
- Det är välkommet med de förslag på indikatorer som är bifogade i programmet.

Ett klimatanpassat Stockholm

Starkt förmåga att hantera effekten av skyfall

- Risken för översvämning bör inte endast bedömas i respektive detaljplan, utan även i t.ex. fördjupad översiktsplan eller områdesplan, för att få ett större perspektiv och förståelse för riskerna med skyfall. Annars är det lätt att skyfallshanteringen prioriteras bort i detaljplanarbetet med motiveringen att frågan får lösas i en annan plan.
- Tidigare erfarenheter av skyfallshanteringsprojekt inom staden visar att det krävs en tydligare ansvarsfördelning mellan förvaltningar, vad gällande finansiering och utförande. En tydligare gränsdragning och ett förtydligande om vem som bär samordningsansvar är önskvärdt, då samordningsarbetet också är resurskrävande.

- Det är viktigt att inte bara arbeta med stora projekt och lösningar; även mindre projekt kan ha stor betydelse.

Stärkt förmåga att hantera effekter av värmebölja

Alla utomhusmiljöer behöver inte byggas mångfunktionella, där det exempelvis kan innebära stora risker med värmebölja eller skyfall kan det vara lämpligt att fokusera på att bygga in lösningar som motverkar just detta.

Bostadsmålet väger tungt i staden idag, grönska prioriteras ofta bort. Krav för exempelvis grönytefaktor bör alltid finnas där det byggs nytt.

Mål bör sättas inom området som går att kvantifiera, på samma sätt som indikatorerna för bostadsmålet, exempelvis andel grönyta i nytt område.

Synpunkter från råden

Norrmalms pensionärsråd har tagit del av ärendet men har inget ytterligare att tillföra i ärendet. Norrmalms råd för funktionshinderfrågor har tagit del av ärendet och är positivt till att staden har tagit fram föreslaget miljöprogram. Rådet har överlag svårt att se hur ett funktionshinderperspektiv kan lyftas in i programmet mer än att styrdokumentet i sig ska vara läsbart och tillgängligt för alla.

Susanna Halldin Olsson
stadsdelsdirektör

Anders Forsberg
avdelningschef

Bilagor

Miljöprogram 2020-2030 för Stockholms stad: remiss från kommunstyrelsen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Susanna Halldin Olsson, stadsdelsdirektör	2020-01-30
Anders Forsberg, avdelningschef	2020-01-30